

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

• V edinosti je moč.

«EDINOST» izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — *Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo «via Zonta 5».*

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu «via S. Lazzaro» Tip. Huala; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — *Inserati* (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Tržaška razstava.

Včeraj se je razstava slovesno odprla. Mi smo precej v začetku povdarjali, da bode razstava imela uspeh, da bode lepa in Trstu v čast. — To se je vresničilo, kar nas iz srca veseli; saj tudi Slovenci morejo izkoristiti to tekmovanje na polju dela in pridnosti; oni se morejo učiti na razstavi, v katere kraje lahko dobro prodajajo svoje pridelke in izdelke in kakega blaga potrebuje zunanji svet; Slovencem, ki so uže rojeni trgovci, more razstava postati dobra učilnica in ob enem spodbuda k napredku.

Tržaška razstava pa ima še poseben, imeniten namen, ona ni tistih navadnih razstav, katerih smo videli uže mnogo in so bile vredne več ali manj; ta razstava ima tudi zgodovinski pomen, in nje politično in ekonomično važnost mora priznavati prijatelj in neprijatelj. Kaj bi bilo s Trstom, ako ne bi bilo to mesto pred 500 leti prišlo pod Habsburško rodbino, ako ne bi bilo to mesto ozko zvezano z bogatimi avstrijskimi deželami, katere leže za to luko in koliko je zopet Trst uplival na razvitek in napredek teh dežel? Ker pa je Trst na slovenskih tléh in so prve dežele za Trstom do Spielfelda čisto slovenske, naravno je, da so imeli Slovenci, rekli bi, veliko deleštvo pri razvitju Trsta, zatorej pa jim to mesto in razstava ne more in ne sme biti vse jednako, prav tako tudi Hrvatom ne, kateri niso nič manj uplivali na trgovino in razvoj Trsta. To vse si prav lahko predočijo oni, ki se bodo vozili skoz slovenske in hrvatske dežele in čez Kras v velikanski Trst, da si tukaj ogledajo razstavo.

500 let je, odkar je Trst postal avstrijski. Za gospodstvo nad Trstom ste se bojevale tistikrat dve mogočni republiki italijanski: Genova in Benetke. Od Boke Kotorske pa do Trsta, na vsej obali sinje Adrije, vihtel je tuji meč, tekla je kri; Trst pa je strašno trpel in ni mogel vzdignoti se do srečnejšega položja vsled nasilstva italijanskih napadnikov; a najstrašnejši časi so nastopili za Trst, ko je genoveški admiral Doria pred Puljem popolnoma pobil admiral beneškega Pisani-ja (7. maja 1379), podvrigel si Trst, ukazal mesto pleniti, mnogo hiš in obzidje podreti in mnogo prebivalcev pomoriti in pregnati. — Bili so to strašni časi, ki so trajali par let; Benečani so Genoveže zopet zapodili, pa Genoveži so zopet prišli in zopet pokončevali, žgali, morili. — Še le leta 1381, ko so sprevideli Benečani, da se ne morejo ustanoviti v Trstu ter to mesto prepustili svojej osodi, mogli so Tržačani misliti, kako bi zboljšali slabo svojo osodo. Spoznali pa so precej, da sami, brez mogočnega zaštitnika, vedno ostanejo nesrečni ter da mesto vsako toliko časa postane rop enega ali drugzega mogotca in žrtva preprirov mej domačimi strankami. Pametnejši in uplivnejši Tržačani, mej katerimi je bilo tudi mnogo Slovanov, sklenoli so torej najprej, da iščejo mogočnega pokrovitelja, kateri bi jih branil napadov *Italijanov*.

Obrnoli so se najpred do patrijarha oglejskega, a moč patrijarhov, ki so le na videz ukazavali po nekoliko tudi slovenskim deželam, ni toliko zdalo, da bi se bili mogli Tržačani nadejati varnosti pod takim varstvom. Odtrgali so se k malu pri prvej danej priliki od Ogleja in so poslali svoje poslanca 1382 v Gradec na dvor Leopolda III. avstrijskega nadvojvoda in vladarja notranje-avstrijskih dežel. Da so bili oni poslanci Slovani, kažejo nam ta-le njih imena: **Ad. Petač, Nikola Piha in Anton Dominikov**. Te tri možé je lepo sprejel avstrijski nadvojvoda, kateri je 30. septembra 1382 izdal diplomu, da radostno vzame Trst in okolico pod svoje var-

stvo. — Ker mnogo sedanjih Tržačanov rado zanika, da je Trst na slovenskej zemlji, pač jih bode peklo, ako zvedo, da je bil nek *Jernej Stojan* tržaški pooblaščenec, da se pogaja z Benečani, da je *Krištof Sobonja* Tržačane nagovarjal, naj otresejo tuji jarem Benečanov in se podade pod zaštitstvo hrvatskega kralja, da so bila imena tržaških *škofov*, mej njimi imenitni in učeni *Rapič*, kateri so bili več časa gospodarji Trsta, *kanonikov*, prvih *patricijev*, slovenska, da je najstara še živeča tržaška patricijska rodbina Jurko gotovo slovenskega pokolenja, da je naravno morala biti tudi večina ljudstva slovenska, da je bil Trst kasneje tudi s Kranjsko zvezan in da so leta 1580 kranjski stanovni protestovali, da bi se bil Trst priklopil italijanskim posestvom *Karola V.*, tako sicer, da je moral ta mogočni vladar, ko je delil svoje neizmerno dežele, *pustiti Trst in izročiti ga* svojemu bratu *Ferdinandu*, vladarju notranje-avstrijskih dežel, ter je tako Trst ostal za več časa *nekako spojen s Kranjsko*, kakor je bil v začetku tega stoletja, ko so nekoliko let gospodarili Francozje v Trstu, priklopljen k Ilirskemu kraljestvu, katerega glavno mesto je bilo bela Ljubljana.

A pustimo nadaljne nadrobnosti, v dokaz, da tukaj niso italijanska tla, naš zgodovinar pod črto to stvar temeljiteje dokaže in nadrobno popiše vse razne dogodke in spremembe v Trstu. Povrnimo se zopet h glavnemu predmetu našega članka.

Trst v svojej bedi je torej prišel prostovoljno pod varstvo Avstrije. To mesto je postalo pod *Karolom V., Karolom VI., Marijo Terezijo*, rekli bi, biser na jadranskem morju, tem vladarjem je bil Trst tako na srcu, da so spoznavši njega imenitno lego, Trst obisipali s privilegiji in dobrotami in da se nema noben drug kraj, nobeno drugo mesto v Avstriji, razen morda Dunaj, toliko zabvaliti avstrijskej vladarskej niši, kakor prav *Trst*, in da še danes ni mogoče misliti srečnega, mogočnega Trsta brez Avstrije. Zarad tega pa si skoraj ne moremo misliti pravega Tržačana, kateri ne bi se s hvaležnostjo spominal onega dneva, ko je Trst prišel pod Avstrijo. Da to mesto dokaže, da je v njega prebivalcih vedno živ oni sveti spomin, morala bi se začeti v letu 1882 nova doba razvitka in napredka. Ni pa zadosti, da se slavi ta lepi spomin, temuč treba je tudi pospeševati velikansko svrhu tega mesta; ta namen bi morala imeti 500 letnica toliko na vladnej, kolikor tudi na strani prebivalstva.

Vsak dober Avstrijan pa more pomoči k tej svrhi in veseliti se, ako se posreči to delo.

Uže se je začelo, hvala Bogu, delati za bodočnost Trsta v raznih krogih, posebno pa vladnih; skrbi se za boljše zveze železnične, skrbi se za pomnoženje pomorskega prometa, za ustanovo novih pomorskih društev, uvedla se je diferencijalna carina — vse to so živi dokazi, da vlada ozbiljno misli na to, da Trst povzdigne do še višje stopinje in da je sedanja vlada spoznala važnost Trsta za Avstrijo boljše, nego katera koli poprejšnja vlada. — Razstava nema torej edino le namena, da ž njo slavimo 500 letnico, ona ima tudi ugodno priliko, da se ž njo začne nov velikanski razvitek našega prvega avstr. trgovišča. Moramo priznavati, da je bila srečna misel, ko se je sklenolo, naj se 500 letnica slavi z razstavo, namesto s kako navadno slavnostjo, s postavljenjem kacega spomenika, ker razstava je neutralno polje, na katerem se morejo zediniti vse razne stranke in celo najhujši lahoni ne morejo zanikati koristi razstave v materijalnem in duševnem pomenu in nobeden ne more z dobrimi razlogi pobijati trditve, da razstava mora dati Trstu novo spodbujo. Eden izmej nadvojvod je prevzel pokroviteljstvo razstave, kar

ki ga je bila zaničevala, ni mogel vdúšiti, ostal je zvest, in maščeval se je — z veliko dobroto.

Novo podzemeljsko jamo so našli pri Dorgaliji na Sardinskem, ki je baje pravo čulo narave. Ima 15 galerij, ki so nad 2500 metrov dolge. Strop je videti, kakor bi bil iz najlepšega bazalita, stebri, kakor bi bili iz najbolj belega marmorja in polno je natornih podob. Preiskovalci te jame pravijo, da je najlepša na svetu.

Sueški kanal in morski volkovi. Predno so prekopali sueško ožino, bili so morski volki v sredozemnem morji zelo redki, le iz atlantiškega oceana se je časi kateri priklatil skoz gibraltarsko morsko ožino. Zato so ribiči vsako leto neizmerno veliko rib nalovili v tem morju. Skoz sueški kanal pa prinajta sila veliko morskih volkov iz Rudečega in indijskega morja, kder jih je grozno veliko, v sredozemno morje, kder se silno množijo. Vsled tega pa je ribji lov vsako leto slabši.

Delalско podporno društvo pod pokroviteljstvom Nj. visokosti cesarjeviča Rudolfa.

Podpisani odbor naznanja, da je povabil vsa znana slovenska in hrvatska delalska in zabavna društva na slavnost blagoslovenja zastave, ki bode dré 10 septembra, t. i. in da so sa oglasila dоеcaj, da gotovo prid jo, ta leđđuštva: «Sokol» iz Ljubljane, «Zagrebački Sokol», Goriška čitalnica, «Bratno in podporno društvo» v Gorici, pevsko društvo «Javor» v Jaski, pevski zbor v Prvačini in sežanska čitalnica. Vsa druga povabljená društva, katera se mislijo udeležiti slavnosti, pa prosí odbor, da to javijo najdalje do 20. avgusta. Za stanovanja po nizkej ceni skrbi poseben osek, na katerega se bode obračati vsaj 8 dni pred slavnostjo.

Odbor tudi preškrbi, da se vdeležiteljem slavnosti zniža vstopnina za razstavo.

Ako želi kak pevski zbor sodelovati pri besedi, naj to blagovoljno naznani odboru najdalje do 15. avgusta, da mu odbor naznani one točke, katere bodo vsi pevci peli skupaj.

Znižana voznina je sploh dovoljena vsem onim, ki obiščejo razstavo, ako bi pa se iz Ljubljane vdeležilo saj 300 do 400 gostov, bil bi odbor pripravljen, najeti t. d. poseben vlak.

Ker razstava ni še dovršena in ker je zdaj tudi silno vroče, bilo bi najboljšje, da bi Slovenci in Hrvatje razstavo obiskali od 8. do 10. septembra, da se tako vdeležijo tudi slavnosti in velike besede, pri katerih bode sodeloval ljubljanski «Sokol» in razna domača tržaška, pa tudi zunanja pevská društva. Odbor bode skrbel, da se bodo obiskovalci dobro imeli in tudi videli vse, kar je zanimivega v Trstu. Ob enem bode po mogočnosti skrbel za stanovanja po nizkej ceni, kakor zgoraj omenjeno.

Konečno prosí odbor vse slovenske rodoljube darov za loterijo pri ljudske veselici, ki bode 10. septembra pri sv. Ivanu. Ako se posreči odboru, da bo kaj dobička, odda en del dobička tudi za «Narodni dom» v Ljubljani.

Odbor.

Dražbe.

V Kanalu posestvo Janeza Rahulin v Ročini, cenjeno 1510 gold., 26. avg. in 23. sept. — V Sežani posestvo Marije Miheli iz Dutovelj 11. septembra. — V Tinjanu posestvo Janeza Budieca iz Golcane, cenjeno 430 gold., 2. avgusta, 2. sept. in 30. sept. — V Sežani posestvo Marije Umek iz Lokve 7. avgusta. — V Buzetu posestvo Marije Janeza in Jakoba Paladin iz Zabranja, cenjeno 2060 gold., 3. avg. 4. sept. in 30. sept. — V Kopru hiša in zemljišča Ide Kristan, cenjena 1155 gold., 19. avg. 18. sept. 18. okt. — V Pazinu posestvo Franca Sirovič, cenjeno 618 gold., 17. avg. 16. okt. — V Tolminu posestvo Janeza Kafol iz spodnje Tribuše, cenjeno 2620 gold., 10. avg. in 11. sept. — V Tolminu hiša in zemljišče Antona Stum iz Kneže, cenjeno 1500 gold., 11. avg. 12. sept. 10. okt. — V Gorici posestvo Andreja Gabrovic iz sv. Florjana, cenjeno 2099 gold., 11. avg. 13. sept. 17. okt. — V Gorici posestvo Dr. Antona Sligon v Vedranju, 10. avgusta. — V Podgradu posestvo Martina Zadnik iz Pregarja, cenjeno 800 gold., 17. avg. 18. sept. 16. okt. — V Tinjanu posestvo Janeza in Josipa Bosac iz Juvinkala, cenjeno 3790 gold., 12. avg. 13. sept. 12. okt. — V Tinjanu posestvo Janeza Paškovič iz Bokordič, cenjeno 698 gold., 23. avg. 23. sept. 23 okt. — V Kopru posestvo Miklavža Vallon v Mujah, cenjeno 3235 gold., 14. avg. 14. sept. 14. okt. — V Sežani posestvo Janeza Kjuder iz Dobravelj, cenjeno 845 gold., 2. avg. 4. sept. in 2. okt. — V Trstu posestvo Andreja Tavčar na Opčinah, cenjeno 562 gold. 14. avg. 11. sept. 12. okt. — V Gorici posestvo Josipa Gasparini iz Imenje, cenjeno 4239 gold., 10. avg. 12. sept. 13. okt. — V Tolminu posestvo Mateja Sovdat iz Zadre, cenjeno 3350 gold., 17. avg. 18. sept. 17. okt. — V Kanalu hiša Janeza Draščič, cenjena 570 gold., 19. avg. 16. sept. 21. okt. — V Voloski posestvo Andreja Puč Jacetič, cenjeno 1760 gold., 2. avg. 20. sept. 21. okt. — V Trstu posestvo Marije Doratti v gornji Čarbolj, cenjeno 3399 gold., 14. avg. 11. sept. 14. okt. — V Trstu posestvo Josipine Delbasso v Kadinu št. 284, 10. avg. — V Buzetu hiša in zemljišča Mateja Tomišič iz Dolenjavi, cenjena 2072 gold., 3. avg. 4. sept. in 30. sept.

Tržno poročilo.

Kava. — Zato blago je v obče menenje prav dobro, cene so se tudi tukaj malo napele, pa vtegnejo tudi zdatneje poskočiti, ker v Ameriki gredo cene kviško. Rio velja danes gld. 40 do 65.

Sladkor — vedno v dobrem obrajtu, imentniki terjajo za 1/2 do 1 1/2 % višje cene, vsled česar se kupci držé nazaj.

Olje — brez spremembe pri malem poslu.

Riž. — Cene so malo trdnejše, pri vsem tem, da je malo kupčije.

Petrolje. — Tukaj vedno mlahova kupčija, cene popustljive, akoprem v Ameriki višje. Denes stane gld. 9.10 do 9.15.

Domači pridelki. — Pri zgoljnej kupčiji ne more se niti govoriti o rednih tržnih cenah. Fižol rudeči gld. 10 do 10 1/2. Belega se je nekoliko prodalo po gld. 9 do 9 1/2. — Majo gld. 80 do 103.

Žito. — Nič posla, in ker je došlo nekoliko kornu iz podobavskih dežel, cene še vedno padajo. — Kornu stane gld. 7 1/2 do 8.10. Cene pa vtegnejo še pastí. Prav taka je se žitom in moko.

Les. — Ker so uže zopet začele te dni male pošiljatve raznega blaga v Aleksandrijo, vtegne se lesna kupčija v kratkem zopet popraviti.

Borsno poročilo.

Naša borsa bila je te dni mirna, ni zaznamovati posebne špekulacije; pri vsem tem so se kurzi rente vzdržali prav dobro; le kurzi valut in diviz so nekoliko slabši postali. Francoske spremembe v politiki uplivajo pač toliko, da zdaj vse nekoliko čaka, kako se bo ta reč razvila nadalje.

Dunajska borsa

dne 1. avgusta.

Table with financial data: Enotni drž. dolg v bankovcih, Enotni drž. dolg v srebru, Zlata renta, 1860 državni zajem, Delnice narodne banke, Kreditne delnice, London 10 lir sterlin, Napoleon, C. kr. cekini, 100 državnih mark.

Objava.

«Triester Zeitung» tudi mene navaja mej zastopniki hrvarske razstave; to pa je pomota, ker jaz sem bil v hrvarskem paviljonu le kot poročevalec našega lista «Edinosti».

V. Dolenc.

LOZI Le petdeset krajcarjev velja en loz velike razstavné loterije v Trstu. Ti lozi se prodajajo v vseh menjalnica, pri o. k. poštah, tabaknih tračkah, loterijskih kolekturah in pri družih prodajalcih avstrijsko-ogrske države.

Udom gospodarskega društva v Skednju. V nedeljo, 20. avgusta t. l. ob 8. uri zjutraj bode občni zbor v prostorih gostilne Matije Sancina.

„Pri veselem spodnjem Kranjcu“, via Belvedere, blizu kolodvora. Dajem poročito za točno postrežbo, dobro slovensko kuhinjo, izvrstno istrsko črno vino (iz Vizinade), in rumeno štajersko vino, ter za okusno pivo jutmanovo (liter po 30 kr.).

Pristna rogacka slatina (kisla voda) sveža, savinski sir v opečnej podobi, posebno dober, kovinska pomada za lišpanje, prah za lišpanje in poliranje, najboljšje čistilo na svetu, piča za ptiče mravljinčina jajca.

500 mark! Prevažna iznajdba se je posrečila kemiku Legrand. To je tinktura proti kurjim očesom, katera v 3 dneh brez najmanjše bolečine vsako kurje oko s korenino za vselej odpravi.

Gostilna „zur STADT WIEN“ via S. Nicoló št. II, v središču mesta, priporočá svoje lepe prostore po nizkej ceni. LA FILIALE della BANCA UNION TRIESTE.

Čudovite kapljice Sv. Antona Padovanskega. To priprato in naravno zdravilo je pravo dobrodejna pomoč in ni treba mnogih besedi, da se dokaze njikova čudovita moč.

Važno za kmetovalce! Marsikateremu gotovo v veliko olajšavo prodajajo se tud na obroke po prav ugodnih pogojih dobro znane Lanz-ove ročne mlatilnice, slamoreznice itd.

Bolezni prs, želodca, sapnika, početo jetiko, plučno in mehurjevo prehlajenje, naduho, kašelj, nervozni in pasji itd. zdravljajo hlepčki iz smole katere napravi P. PRENDINI lekarničar v Trstu.

Cene ure. pošiljam proti povzetju in če komu niso povščili, vračam denar; zato je vsaka naročba brez nevarnosti. I ura na cilindru iz srebrnega nikla z verižico, poprej 12 gld., zdaj 5 gld. 25 kr.